

Türk Hukuk Sisteminde Tahkim Mevzuatı

Arbitration Rules in Turkish Legal System

Ahmet Tuncay (Turkish Supreme Court, Turkey)

Abstract

International companies, with the countries having the relations of commerce and investment, would refer to arbitrators, which is completely based upon their free will, to remove or minimise the risks in their own legal systems, to provide the disputes resolve fast and effective way, during the resolution of disputes. Also in our country, to provide the improvement of the international commerce and to promote investment of foreign and local corporation, according to the national and international arbitration legal regulations are made and international agreements are signed by taking notice of the international arbitration rules. Under the title of this, Turkish legal system of the arbitration rules will be researched in details.

1 Tahkim Kavramı

Genel olarak kişiler arasındaki uyuşmazlıkların çözüm yeri mahkemelerdir. Ancak taraflar özel hukuka ilişkin uyuşmazlıklarının, serbest iradeleri ile aralarında yapacakları anlaşma yoluyla mahkemeler dışında tahkim yoluyla çözümünü kararlaştırabilirler.

Bir hak üzerinde uyuşmazlığa düşmüş olan iki tarafın bu uyuşmazlığın çözümlenmesini özel kişi veya kişiler tarafından incelenip karara bağlanması konusunda anlaşma yapmalarına tahkim denir.

Uyuşmazlığın çözümlenmesi işi kendilerine bırakılan bu özel kişi veya kişilere ise hakem denir.

Taraflar uyuşmazlığın çözümü konusunda hakemlerin verecekleri karara önceden razı olurlar, hakemler de uyuşmazlık hakkında mahkemeler gibi yargılama yaparak karar verirler. Bu nedenle hakemlere hakem mahkemesi de denilmektedir.

2 Tahkim Türleri

Tahkim birçok açıdan sınıflandırılabilir.

2.1 İhtiyari Tahkim-Zorunlu Tahkim

İhtiyari tahkim tarafların rızaları ile başvurdukları bir tahkim yoludur. Burada taraflar uyuşmazlığın çözümlenmesi için hakeme başvurmak zorunda değildirler. Ancak taraflar aralarında tahkim sözleşmesi yaparak çıkabilecek hukuki uyuşmazlıkların hakem veya hakemler aracılığıyla çözümlenmesini kararlaştırabilirler.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) ve Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda (MTK) yapılan düzenlemeler ihtiyari tahkime yöneliktir.

Zorunlu tahkimde taraflar arasında ortaya çıkabilecek özel hukuk alanındaki uyuşmazlıkların önceden tahkim sözleşmesi yapılmamasına rağmen kanun gereği uyuşmazlığın çözümlenmesi için hakeme başvurmak zorunludur.

Zorunlu tahkime örnek olarak 3533 sayılı Umumi, Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Hususi İdarelere Ait Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolu ile Halli hakkında Kanun'u verebiliriz.

2.2 İç Tahkim-Dış Tahkim

İç tahkim-dış tahkim ayrımında esas alınacak ölçüt toprak ve hukuk sistemi kriteridir.

HMK'da düzenlenen iç tahkimdir. Yabancılık unsuru içeren uluslararası nitelikli sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda ise MTK'ü uygulanmaktadır.

Dış tahkimden kastedilen aslında milletlerarası tahkimdir. Dış tahkimde tahkim usulünü milletlerarası mevzuat hükümleri belirlemektedir.

Türk hukukunda milletlerarası tahkime yönelik düzenlemeler, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK), Milletler Arası Tahkim Kanunu, 4501 sayılı Kamu Hizmetleri ile ilgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Halinde Uyulması Gereken İlkelere Dair Kanun'dur.

2.3 Ad Hoc Tahkim-Kurumsal Tahkim

Ad Hoc tahkim taraflar arasındaki hukuki uyuşmazlığa konu olayın çözümlenmesi amacıyla tarafların hakemleri, tahkim yerini, tahkim usulünü ve uyuşmazlığa uygulanacak maddi hukuk kurallarını serbestçe kendi iradeleriyle belirledikleri hiçbir örgütün aracılığının söz konusu olmadığı tahkim türüdür.

Ad Hoc tahkimin ilk düzenlenişi 1961 tarihli Avrupa Milletlerarası Ticari Tahkim Sözleşmesi ile olmuştur. Daha sonra Birleşmiş Milletlerin Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) tarafından 15 Aralık 1976 tarihinde hazırlanan modern kurallar Genel Kurulca kabul edilmiştir.

Kurumsal tahkimde daimi bir hakem kuruluşunun idaresi ve onun önceden hazırlanmış kuralları bulunmaktadır. Taraflarca sözleşmede düzenlenmemiş hususlar kurumun kurallarına göre yönetilmektedir.

Bu tahkim kuruluşlarına örnek olarak;

- Milletlerarası Ticaret Odası (International Chamber Of Commerce-ICC)
- Londra Uluslar arası Tahkim Divanı (London Court Of International Arbitration-LCIA)
- Amerikan Tahkim Kurumu (American Arbitration-AAA)
- Tahkim Hakemleri Kurumu (Chartered Institute Of Arbitrators)

gösterilebilir.

3 Anayasal Düzenleme

Tahkimle ilgili düzenlemeye Anayasa'nın 125.maddesinde yer verilmiştir.

13.08.1999 tarih 4446 sayılı Kanun'un 2.maddesiyle eklenen hükümlerle, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli ve milletlerarası tahkim yolu ile çözülmesi öngörülmüş, milletlerarası tahkimin söz konusu olabilmesi için yabancılık unsur ögesinin bulunması koşulu aranmıştır.

Bu düzenleme ile bu tür sözleşmelerden doğacak olan uyuşmazlıkların çözümünün Danıştay'ın görev alanından çıkartılarak uyuşmazlıkların tahkim yoluyla giderilmesine imkan tanınmıştır.

4 4501 Sayılı Kamu Hizmetleri ile İlgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Halinde Uyulması Gereken İkelere Dair Kanun

4466 sayılı Kanun'la yapılan Anayasa değişikliği doğrultusunda bu değişikliğe paralel olarak bu kanun çıkarılmıştır.

4501 sayılı Kanun 22.01.2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Kanunun amacı kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz, şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözülmesinin öngörülmesi durumunda taraflarca sözleşme yapılırken uyulması gereken ilke ve esasları belirlebilir.

5 Milletlerarası Özel Hukuk Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK)

1982 yılında yürürlüğe giren 2675 sayılı MÖHUK yabancı hakem kararlarının tenfizine ilişkin özel hükümler getirmişti. MÖHUK'nun ilgili maddeleri 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkındaki Newyork Sözleşmesi hükümleri kaynak alınarak düzenlenmiştir.

04.12.2007 tarihinde yürürlüğe giren 5718 sayılı MÖHUK'nun 64/1 maddesi ile söz konusu kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Yabancı hakem kararlarının tenfizi anılan kanununun 60-63 maddeleri arasında düzenlenmiştir.

6 Hukuk Muhakemeleri Kanunu

1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun yürürlükte olduğu dönemde iç tahkim HMUK md. 516-536 arasında düzenlenmiştir. HMUK'nun uygulandığı dönemde milletlerarası tahkim kuralları ile iç tahkime yönelik hükümler arasında önemli farklılıklar vardı. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun düzenlenmesinde UNCITRAL model kanunu esas alınmış Milletlerarası Tahkim Kanunu ile paralellik sağlanarak tahkime ilişkin iki düzenleme arasındaki farklılıkların giderilmesi amaçlanmıştır.

6100 Sayılı HMK 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe girmiş olması nedeniyle bu konudaki tahkim ile ilgili düzenlemeler genel olarak açıklanacaktır.

6100 sayılı HMK'unda tahkime ilişkin hükümler 407-444 maddelerde düzenlenmiştir.

6.1 Tahkimin Uygulama Alanı (HMK md. 407)

HMK md. 407'ye göre tahkimin uygulanma alanı bulabilmesi için uyuşmazlığın yabancılık unsuru içermemesi ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlenmesi gerekir.

Bu maddeyle milli tahkim açısından toprak ilkesi kabul edilmiştir.

6.2 Tahkime Elverişlilik (HMK md. 408)

Tahkim sözleşmesi tarafların iradesine tabi olan uyuşmazlıklar için mümkündür. Tarafların dava konusu üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri durumlarda örneğin boşanma, medeni hal, soy bağı gibi davalarda tahkim sözleşmesi yapılamaz.

Ayrıca taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar da tahkime elverişli değildir.

6.3 Tahkim Sözleşmesinin Şekli

Tahkim sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerekir. Yazılı şekil ispat şartı olmayıp geçerlilik şartıdır.

Yazılı şekil şartının yerine getirilmiş sayılması için tahkim sözleşmesinin tarafların imzaladığı yazılı bir belgeye veya taraflar arasında teati edilen mektup, telgraf, teleks, faks gibi iletişim aracına veya elektronik ortama geçirilmiş olması ya da dava dilekçesinde yazılı bir tahkim varlığının iddia edilmesine davalının verdiği cevap dilekçesinde itiraz etmemiş olması yeterlidir. Aslı sözleşmenin bir parçası haline getirilmek amacıyla tahkim şartı içeren bir belgeye yollama yapılması halinde de tahkim sözleşmesi yapılmış sayılır.

6.4 Hakem Sözleşmesi

Hakem sözleşmesi taraflar ile hakem veya hakemler arasında yapılır. Bu sözleşme tahkim sözleşmesinden farklı olarak özellikle borçlar hukukuna tabi bir sözleşme olup vekalet veya hizmet sözleşmesi niteliğindedir.

Hakem sözleşmesi ile hakemler uyuşmazlığı çözümlenmek görevini üstlenirler. Taraflar ise bunun karşılığında hakemlere bir ücret ödemeyi kararlaştırırlar.

6.5 Hakemlerin Seçimi

Taraflar hakem seçim usulünü kararlaştırmakta serbesttirler. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça ancak gerçek kişiler hakem seçilebilir. Taraflar hakeminin sayısını belirlemekte serbesttirler. Ancak bu sayı tek olmalıdır. Hakemlerin sayısı taraflarca kararlaştırılmamışsa üç hakem seçilir.

Tek hakem seçilecek ise tarafların anlaşamamaları halinde tarafların birinin talebi üzerine hakem mahkemece seçilir.

Üç hakem seçilecek ise taraflardan her biri bir hakem seçer, bu şekilde seçilen iki hakem üçüncü hakemi bizzat belirler. Taraflardan birisi süresinde kendi hakemini seçmezse veya tarafların seçtiği iki hakem süresinde üçüncü hakemi belirleyemezse taraflardan birinin talebi üzerine üçüncü hakem mahkemece seçilir, bu hakem başkan olarak görev yapar.

6.6 İhtiyati Tedbir ve Delil Tespiti

HMK'ya yeni eklenen hükümlerden bir tanesidir.

Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça tahkim yargılaması sırasında hakem veya hakem kurulu taraflardan birinin talebi üzerine bir ihtiyati tedbir alınmasına veya delil tespitine karar verilebilir. (md. 414/1)

Hakemlerin icra organları üzerinde etkisi olamayacağından verilen tedbir kararının icra edilebilirliği yetkisi geçerli bir tahkim sözleşmesinin var olması kaydıyla mahkemeye tanınmıştır.

Mahkemenin verdiği ihtiyati tedbir kararı hakem veya hakem kurulunca değiştirilebilir veya ortadan kaldırabilir.

6.7 Tahkim Yargılama Usulü

Taraflar hakemlerin uygulayacağı yargılama usulüne ilişkin kuralları kanunun emredici hükümleri saklı kalmak kaydıyla serbestçe kararlaştırabilirler veya tahkim kurallarına yollama yaparak belirleyebilirler.

Taraflar arasında böyle bir sözleşme yoksa hakem veya hakem kurulu tahkim yargılamasını HMK'nun 407-444'ncü maddeleri hükümlerini gözeterek uygun bulunduğu şekilde yürütür.

Hakemler HMK'ya göre tahkikat yapabilecekleri gibi belirleyecekleri başka bir yargılama usulünün de uygulanmasına da karar verilebilirler.

Tahkim yeri taraflarca veya onların seçtiği bir tahkim kurumunca serbestçe kararlaştırılabilir.

HMUK'unda 6 ay olan tahkim süresi HMK'da MTK m 10/B'ye paralel olacak şekilde 1 yıl olarak düzenlenmiştir. Taraflar tahkim süresini uzatabildikleri gibi taraflardan birinin başvurusu üzerine mahkemece de süre uzatılabilir.

HMUK 533. maddesi hükmü yürürlükten kaldırıldığından artık hakem kararlarının temyizi mümkün değildir. Hakem kararına karşı yalnızca tahkim yerindeki mahkemede iptal davası açılabilir. İptal sebepleri HMK'nun 439/3 fıkrasında sınırlı olarak sayılmıştır.

Kesinleşmiş hakem kararlarına karşı m. 443 uyarınca yargılamanın iadesi yoluna gidilebilir. Yargılama iadesi sebepleri 443. maddede sınırlı olarak sayılmıştır.

7 Milletlerarası Tahkim Kanunu

Milletlerarası Tahkim Kanununun taslak çalışmaları 1997 yılında Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsünce başlatılmış, UNCITRAL model kanunu ve İsviçre Devletler Özel Hukuku Kanunu'nun milletlerarası tahkime ilişkin hükümlerinden esinlenerek hazırlanmıştır. 21.06.2001 tarihinde kabul edilen 4686 sayılı kanun 05.07.2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

7.1 Kanunun Amacı ve Uygulama Alanı

Kanunun amacı milletlerarası tahkime ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Buna göre milletlerarası tahkim 4686 sayılı MTK'ya, iç tahkim ise 6100 sayılı HMK'ya tabi olacaktır.

Kanunun uygulama alanına yabancılık unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği veya bu kanun hükümlerinin taraflar veyahut hakem veya hakem kurulunca seçildiği uyuşmazlıklar girmektedir.

Uyuşmazlığın hangi hallerde yabancılık unsuru taşıdığı kanunun 2. maddesinde sayılmıştır.

“1.Tahkim anlaşmasının taraflarının yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin ayrı devletlerde bulunması

2.Tarafların yerleşim yeri, olağan oturma yeri veya işyerlerinin;

a)Tahkim anlaşmasında belirtilen veya bu anlaşmaya dayanarak tespit edilen hallerde tahkim yerinden,
b)Asıl sözleşmeden doğan yükümlülüklerin önemli bir bölümünün ifa edileceği yerden veya uyuşmazlık konusunun en çok bağlantılı olduğu yerden,

Başka bir devlette bulunması,

3)Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşmeye taraf olan şirket ortaklarından en az birinin yabancı sermayeyi teşvik mevzuatına göre yabancı sermaye getirmiş olması veya bu sözleşmenin uygulanabilmesi için yurt dışından sermaye sağlanması amacıyla kredi ve/veya güvence sözleşmeleri yapılmasının gerekli olması

4)Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşme veya hukuki ilişkinin, bir ülkeden diğerine sermaye veya mal geçişini gerçekleştirmesi.”

Uyuşmazlık yabancılık unsuru taşımasa da tahkim yeri Türkiye olarak belirlenmemiş ise de taraflar uyuşmazlıkların çözümü için MTK'nun uygulanabileceğini kararlaştırabilirler.

7.2 Kanunun Uygulama Alanı Dışında Kalan Uyuşmazlıklar

Kanunun 1. maddesi uyarınca;

- Türkiye'de bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar
- Tarafların iradelerine tabi olmayan uyuşmazlıklar
- Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşma hükümlerinin saklı tutulması,

7.3 Tahkim Sözleşmesi

Tahkim sözleşmesi asıl sözleşmeye konan bir tahkim şartı veya müstakil bir sözleşme şeklinde yapılabilir.

Tahkim sözleşmesinin yazılı olarak yapılması gerekir. Bu bir ispat şartı değil, geçerlilik şartıdır.

Yazılı şekil şartının hangi hallerde yerine getirmiş sayılacağı kanunun 4/2 nci maddesinde belirtilmiştir.

Bu düzenleme 6100 sayılı HMK'daki tahkim sözleşmesine ilişkin hükme paralel bir düzenlemedir.

Hakemlerin seçimin usulü, tahkim süresi , kanun yoluna başvurma, ihtiyati tedbir ve ihtiyati hacze başvurma halleri 6100 sayılı HMK hükümlerine benzer düzenlemeler içermektedir.

8 Milletlerarası Tahkime İlişkin Sözleşmeler

8.1 Newyork Sözleşmesi

10 Haziran 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında New York Konvansiyonu Türkiye'de 1991 yılında onaylanmıştır.

New York konvansiyonu hakem kararlarının verilmesinden sonraki aşama olan hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin bir konvansiyondur.

8.2 Avrupa (Cenevre) Sözleşmesi

25 Nisan 1961 tarihli Milletlerarası Ticari Tahkime İlişkin Avrupa – Cenevre Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu'nun çalışmaları sonucu milletlerarası ticari ilişkilerden doğan ihtilafların tahkim yolu ile çözümünü sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Sözleşme akit ülkelerde meydana gelen milletlerarası ticari tahkim prosedürlerini düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır.

Sözleşme Türkiye tarafından 08.05.1991 tarih ve 3730 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Avrupa Sözleşmesi'nin 1.maddesi tahkimi konu itibariyle Uluslararası ticari ilişkilerle sınırlandırılmıştır. Bu maddeye göre milletlerarası

ticari ilişkilerden doğan veya doğacak olan uyuşmazlıkların halli için akdolan ve akdin yapıldığı sırada mutad meskenleri ve muamele merkezleri değişik akit ülkelerinde bulunan tüzel kişiler arasındaki tahkim sözleşmelerinde uygulanır.

Cenevre Konvansiyonunun uygulanabilmesi için biri objektif diğeri subjektif iki şartın gerçekleşmesi gerekir. Subjektif şart, tahkim anlaşması yapıldığı sırada tarafların mutad meskenlerinin farklı akit devletlerde bulunmasıdır. Dolayısıyla iki tarafın mutad meskenlerinin aynı devlette olması halinde Cenevre Konvansiyonunun uygulanması mümkün değildir. Objektif şart ise, uyuşmazlığın Uluslararası ticari ilişkiden doğmuş olmasına ilişkindir. Ticari olmayan işlerden doğan uyuşmazlıklara Cenevre Konvansiyonu uygulanamaz.

Cenevre Konvansiyonu tahkimin tanıma–tenfizden önceki aşamasını düzenlemektedir.

Taraflar tahkim sözleşmesini esas sözleşmeden ayrı olarak yapabilecekleri gibi esas sözleşmeye bir tahkim şartı da koyarak da yapabilirler. Tahkim sözleşmesinin yazılı olması gerekir. Ancak yazılı şekle şartına esnek bir düzenleme getirilerek tarafların birbirlerine yolladıkları mektup, telgraf veya telex metni içeriği de kabul edilmiştir.

8.3 ICSID (Washington) Sözleşmesi (International Center for the Settlement Of Investment Disputes)

Devletler ve Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözülmesi Hakkındaki Konvansiyon 14 Ekim 1966 yılında yürürlüğe girmiş, Türkiye bu sözleşmeyi 27.05.1988 tarih 3460 sayılı yasa ile onaylanmıştır.

ICSID Dünya Bankasının İnsiyatifi ve ön çalışması sonucu kurulmuş Uluslararası hükmü şahsiyete sahip bir kurumdur. Merkezi Washington'dur.

Merkezin amacı sözleşmede yer alan hükümler doğrultusunda taraf devletler ile diğer taraf devletlerin vatandaşları arasında yatırımlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların uzlaştırma ve tahkim yolu ile çözümlenmesine çalışmaktır.

8.4 Enerji Şartı Sözleşmesi (Energy Charter Treaty – ECT)

Sözleşme 17 Aralık 1994 tarihinde Lizbon'da imzalanmış 16 Nisan 1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye bu anlaşmayı 17 Aralık 1994 tarihinde imzalamış, 4519 sayılı kanunla 6 Şubat 2000 tarihinde onaylanmıştır.

Sözleşmenin 2. maddesinde amaç olarak; Avrupa Enerji şartının amaçları ve prensipleri uyarınca, tamamlayıcılık ve karşılıklı faydalar prensibi baz alınarak, enerji alanında uzun dönemli işbirliğinin teşvik edilmesi için hukuki bir çerçeve tesis etmek olduğu belirtilmiştir.

Enerji şartı Sözleşmesi uyarınca yatırımcı yükümlülüğünü yerine getirmeyen devlete karşı Uluslararası tahkime başvurabilir. Sözleşmeye göre çözülmeyen hukuki uyuşmazlıklarda, akit devletin yükümlülüğünü ihlal ettiğini iddia eden yatırımcı uyuşmazlığı;

- Ulusal adli mahkemeye veya idari mahkemeye,
- Önceden kabul edilen diğer bir mahkemeye,
- Sözleşmede düzenlenen tahkime götürebilir.

Her bir taraf uyuşmazlığın Uluslararası tahkime götürülmesine onay vermek zorundadır.

Yatırımcı uyuşmazlığı tahkime götürmeye seçtiği takdirde üç ihtimal bulunmaktadır.

- Washington sözleşmesine uygun olarak ICSID tahkimi,
- UNCITRAL tahkim kurallarına göre oluşturulan tek hakem veya ad hoc hakem mahkemesi,
- Kurumsal tahkim olarak Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü – SCC

Uluslararası hakem kararları bağlayıcı ve kesindir.

Her bir taraf devlet bu kararların icra edilmesini sağlamakla yükümlüdür.

8.5 İki Taraflı Yatırım Anlaşmaları (Bilateral Investment Treaties – BIT)

Yatırımcının vatandaşı olduğu devlet ve yatırımı kabul eden devletin arasında ikili bir anlaşma olmasıdır.

Türkiye'nin taraf olduğu iki veya daha çok taraflı Yatırımların Teşviki Korunması Anlaşmalarının tamamında ev sahibi devlet ile diğer akit tarafa mensup yatırımcılar arasındaki yatırım uyuşmazlıklarının milletlerarası tahkim yolu ile çözümü kabul edilmiştir. Ancak anlaşmalarda adli yargı süreci tamamen kapatılmamış, mahkemelere başvuru genel olarak yatırımcının insiyatifine bırakılmıştır.

Başvurunun yapılacağı Uluslararası kurumsal tahkim merkezleri olarak;

- ICSID tahkim merkezi
- ICC tahkimi
- UNCITRAL tahkim kuralları uyarınca oluşturulacak hakem mahkemesi belirlenmiştir.

9 Sonuç

Ekonomideki hızlı değişim ve gelişmeler, yeni teknoloji sermaye hareketliliği sayesinde dünyada uluslararası ticaret ve büyük yatırımlar hızla artmıştır.

Yabancı yatırımcı şirketler veya kredi kuruluşları sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların milletlerarası tahkim yoluyla çözümlenmesini talep etmektedir.

Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler milletlerarası tahkim mevzuatına kendi iç hukuklarında yer vermek suretiyle yabancı sermaye girişinin sağlanması, yabancı yatırımcı sayısının artmasını teşvik etmek istemektedirler.

Türkiye de ancak dış finansman ile gerçekleştirilecek büyük alt yapı tesislerinin köprülerin, barajların inşası gibi büyük yatırımların dış sermaye ile sağlanabilmesi için tahkim ile ilgili mevzuatın düzenlenmesi ihtiyacını gözeterek milletlerarası tahkim mevzuatı da dikkate alınarak tahkim kurumunun daha işler hale getirilmesi amacıyla iç ve dış tahkimle ilgili anayasal ve yasal düzenlemelere gitmek ihtiyacını hissetmiştir.

Gelişen ve değişen Uluslararası ticaretin ve dış yatırımların kapsamı, sözleşmelerin uygulanması sırasında ortaya çıkan karmaşık ve değişik hukuki uyuşmazlıklar dikkate alındığında bu hukuki uyuşmazlıkların uzman kişiler tarafından hızlı bir şekilde ve adil olarak çözümlenmesi amacıyla tahkimle ilgili gerek milletlerarası gerekse ülkelerin milli mevzuatlarındaki değişim ve gelişimin de devam edeceği kuşkusuzdur.

Kaynakça

- Baklacı, A., 2006. İşletme Fakültesi Dergisi Enerji Şartı Antlaşması, İzmir
- Kapsüz, T., 2007. Türkiye'de Milletlerarası Tahkim, Ankara
- Karşlı, 2011. Medeni Muhakeme Hukuku Ders Kitabı, İstanbul
- Kuru, B. ve Arslan, R. Ve Yılmaz, E., 2011. Medeni Usul Hukuk Ders Kitabı, Ankara
- Nomer, E. ve Ekşi, N.ve Öztekin Gelgel, G., 2013. Milletlerarası Tahkim Hukuku, İstanbul, 168s.
- Pekcanitez, H. ve Atalay, O. ve Özekes, M., 2011. Hukuk Muhakemeleri Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 775 s.
- Şanlı, C. ve Esen, E. ve Ataman Figenmeşe, İ., 2013. Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul,666 s.